

NIEDZIELA
W PARKU
Z GEORGEM

ŚPIEWAJĄCY OBRAZ

PRZEWODNIK EDUKACYJNY

TEATR ROZRYWKI

ul. M. Konopnickiej 1, 41-500 Chorzów
centrala tel./fax +48 32 346 19 30
e-mail: info@teatr-rozrywki.pl
www.teatr-rozrywki.pl

Metis

ul. Drozdów 21 i 17
40-530 Katowice
Tel. 32 209-53-12 lub 14
e-mail: metis@metis.pl
www.metis.pl

*Biel. Czysta karta albo płótno.
Wyzwanie: zaprowadzić porządek.
Poprzez zamysł.
Kompozycję.
Światło, czyli blask.
I harmonię*

Niedziela w parku z Georgem

Wprowadzenie

Przewodnik edukacyjny zawiera najważniejsze informacje na temat twórców musicalu *Niedziela w Parku z Georgem* oraz historię stworzenia spektaklu na podstawie neoimpresjonistycznego arcydzieła, jakim jest obraz Geoga Seurata *Niedzielne popołudnie na wyspie Grande Jatte*.

Składamy na Państwa ręce przewodnik, będący przydatnym narzędziem dydaktycznym, pomocnym w obcowaniu ze sztuką. Pomoże on bowiem odpowiedzieć na nurtujące Was pytania, pozwoli zgłębić problemy poruszone w spektaklu i zrozumieć zamysł twórców. Jego interaktywna formuła, zawarte w nim zadania i zabawy ułatwią podróż w głąb obrazu. Pragniemy by przewodnik pomógł wszystkim, którzy się z nim zapoznają, w rozumieniu sztuki i poszerzaniu zainteresowań w jej obszarze.

Przewodnik adresujemy do wszystkich naszych widzów, a także nauczycieli poszukujących nowych form nauczania, uczniów, szukających inspiracji, osób, które interesują się teatrem, sztuką, chcą się rozwijać, poznawać świat i – przede wszystkim – dobrze się bawić.

Mamy nadzieję, że przewodnik będzie cenną inspiracją do rozmów, pracy oraz do zabawy. Pragniemy, aby zachęcił naszych widzów do tworzenia własnego świata wyobraźni, a także do rozmowy na ważne tematy związane z pragnieniami, wyznawanymi wartościami oraz by przyczynił się do podejmowania własnych poszukiwań twórczych. Chcielibyśmy, by pomógł przygotować widzów w każdym wieku do aktywnego i świadomego uczestnictwa w kulturze.

Stephen Sondheim – kompozytor, który tworzy własny teatr muzyczny we wspaniałym stylu

Jeden z najbardziej wpływowych i najznakomitszych kompozytorów i autorów tekstów piosenek w historii Broadwayu; urodził się 22 marca 1930 roku w Nowym Jorku, w dosyć bogatej, żydowskiej rodzinie. Matka zajmowała się projektowaniem wnętrza i strojów, a ojciec był producentem damskiej odzieży. Stephen dorastał w Nowym Jorku i Pensylwanii, a w wieku 4 lat rozpoczął naukę gry na fortepianie. Jako nastolatek, poznał cenionego autora tekstów do musicali, Oscara Hammersteina II, który szybko stał się jego mentorem. Sondheim wspominał, że Hammerstein przekazał mu całe swoje doświadczenie musicalowe.

Stephen Sondheim studiował muzykę w Williams College, gdzie otrzymał Nagrodę Hutchinsona w dziedzinie kompozycji. Po studiach uczył się teorii muzyki i kompozycji u Milтона Babbitta. W latach 50. XX wieku, przez krótki czas pracował jako scenarzysta serialu telewizyjnego *Topper*.

Stephen Sondheim napisał muzykę i teksty do musicali: *A funny thing happened on the way to the Forum* (1962), *Anyone can whistler* (1964), *Company* (1970), *Follies* (1971), *A Little Night Music* (1973), *The frogs* (1974), *Pacific overtures* (1976), *Sweeney Todd* (1979), *Merrily we roll along* (1981), *Sunday in the park with George* (1984), *Into the woods* (1987), *Assassins* (1991), *Passion* (1994) oraz *Road show* (2008). Jest autorem tekstów piosenek do musicali *West Side Story* (1957), *Gypsy* (1959), *Do I Hear a Waltz?* (1965) a także tekstów piosenek do *Candide* (1973), *Side by side by Sondheim* (1976), *Marry me a little* (1981), *You're gonna love tomorrow* (1983), *Putting it together* (1993/99), *Moving on* (2001) oraz *Sondheim on Sondheim* (2010).

Artysta skomponował muzykę do filmu *Stavisky* (1974), był współkompozytorem w filmie *Reds* (1981); napisał piosenki do filmu *Dick Tracy* (1990). Jest autorem piosenek w produkcji telewizyjnej *Evening Primrose* (1966), współautorem filmu *The last word of Sheila* (1973) oraz sztuki *Getting Away with Murder* (1996); stworzył także muzykę ilustracyjną do sztuk *The girls of summer* (1956), *Invitation to a March* (1961), *Twigs* (1971) i *The Enclave* (1973).

Saturday Wight (1954), jego pierwszy prawdziwy musical, miał swą premierę w Nowym Jorku w 1999 r.

Sondheim otrzymał Nagrody Tony za najlepszą kompozycję / muzykę / tekst za musicale: *Company*, *Follies*, *A little night music*, *Into the woods* oraz *Passion*. Wszystkie one otrzymały

Nagrody New York Drama Circle za najlepszy musical, podobnie jak *Pacific overtures* oraz *Sunday in the park with George*. W sumie, jego dzieła zdobyły ponad sześćdziesiąt indywidualnych i wspólnych Nagród Tony. Piosenka *Sooner or later* z filmu *Dick Tracy* zdobyła w 1999 roku Nagrodę Akademii Filmowej za najlepszą piosenkę. W 1984 roku Stephen Sondheim otrzymał Nagrodę Pulitzera w dziedzinie dramaturgii za *Sunday in the park with George*. Rok wcześniej został wybrany do Amerykańskiej Akademii Sztuki i Literatury, która przyznała mu Złoty Medal w Dziedzinie Muzyki (2006). W 1990 roku został mianowany pierwszym, wśród współpracujących z uczelnią, profesorem teatru współczesnego na Uniwersytecie w Oksfordzie, a w roku 1993 został laureatem Nagrody Kennedy Center Honors za całokształt twórczości. Stephen Sondheim jest członkiem Rady Dramatists Guild – stowarzyszenia amerykańskich dramatopisarzy, kompozytorów i autorów tekstów, któremu przewodniczył w latach 1973-1981. W roku 1981 założył Young Playwrights Inc. mające na celu udoskonalanie i promowanie dzieł młodych amerykańskich dramatopisarzy.

Teksty piosenek Sondheima, wraz z komentarzami, zostały wydane drukiem w dwóch tomach: *Finishing the hat* (2010) oraz *Look, I made a hat* (2011).

Musical *West Side Story* miał polską prapremierę w roku 1989 w Operetce Śląskiej w Gliwicach, w reżyserii i choreografii Tadeusza Wiśniewskiego. Kolejne realizacje miały miejsce w:

- Teatrze Muzycznym w Gdyni (reżyseria: Tomasz Dutkiewicz, choreografia: Jarosław Staniek, 1992),
- Operze na Zamku w Szczecinie (reżyseria: Leszek Czarnota, choreografia: Barry Solone, 2001),
- Teatrze Muzycznym Capitol we Wrocławiu (reżyseria: Wojciech Kościelniak, choreografia: Małgorzata Fijałkowska-Studniak)
- Teatrze Rozrywki w Chorzowie (reżyseria: Laco Adamik, choreografia: Jarosław Staniek, 2006).

W roku 2013 w Teatrze Rozrywki odbyła się polska prapremiera musicalu S. Sondheima pt. *Sweeney Todd*.

James Lapine napisał obraz Seurata od nowa

Wybitny amerykański reżyser i librecista, urodził się 10 stycznia 1949 roku w Mansfield w stanie Ohio, gdzie spędził dzieciństwo i młodość, aż do dnia, gdy z całą rodziną przeprowadził się do Stamford w stanie Connecticut. Jest absolwentem Franklin & Marshall College w Lancasterze (Pensylwania) oraz California Institute of the Arts w Valencii (Kalifornia).

Po ukończeniu szkół przeniósł się do Nowego Jorku, gdzie pracował m.in. jako kelner i przewodnik, a jak freelancer zajmował się fotografią i projektowaniem grafiki. W końcu jednak otrzymał propozycję pracy w Yale School of Drama. Jego studenci namówili go do wyreżyserowania sztuki Gertrude Stein pt. *Fotografia*. Ten studencki eksperyment (sztuka miała pięć aktów, a scenariusz – trzy strony!) spotkał się entuzjastycznym przyjęciem, zaś sam James Lapine został uhonorowany Obie Award (nagroda teatralna, przyznawana raz w roku przez wydawcę magazynu „Village Voice”).

Kolejnym krokiem do kariery teatralnej był scenariusz i reżyseria sztuki *Dwanaście marzeń*, opartej na wywiadzie z Jungiem. Sztukę przedstawiono w Public Theatre i powtórzono w Lincoln Center Theatre. Wtedy to, James Lapine postanowił zarzuć ostatecznie sztuki wizualne i zająć się reżyserią.

W roku 1982 poznał Stephena Sondheim, z którym wkrótce podjął współpracę. Jej efektem był musical *Sunday in the park with George*.

Od tego czasu napisał i wyreżyserował wiele dramatów, musicali oraz filmów. Współtworzył, wyprodukował i wyreżyserował film dokumentalny HBO *Six by Sondheim*, za który otrzymał nominację do nagrody Emmy. Był nominowany do dwunastu nagród Tony, wygrywając ją trzy razy i otrzymał pięć nagród Drama Desk, nagrodę Peabody i Nagrodę Pulitzera (właśnie za *Sunday in the park with George*, o dziwo, w kategorii *dramat*). W 2011 roku został wprowadzony do Hall of Fame Theater.

*Ja też pragnę iść
I światła odkrywać blask
Gdzie nikt jeszcze nie był tam dojść
Coś własnego mieć
Coś własnego dać*

Niedziela w parku z Georgem

Musical o artyście, który marzy... o doskonałości

Tematem musicalu *Niedziela w parku z Georgem* jest obsesja na punkcie sztuki. Wszystko inne jest w przedstawieniu podporządkowane tej jednej, nadrzędnej idei. Niełatwa miłość, niedługie życie oraz fascynująca historia jednego obrazu. Ten obraz to *Niedzielne popołudnie na wyspie Grande Jatte* – tak przynajmniej brzmi jego pełna nazwa, chociaż zwykle skraca się ją do *Niedzielnego popołudnia*, a od czasu premiery musicalu Stephena Sondheima wiele osób nazywa go zwyczajnie *Niedzielą w parku z Georgem*. Jego twórca raczej nie miałby nic przeciwko temu. Nazywał się bowiem George – George Seurat. A twórcy musicalu uczynili go centralną postacią spektaklu, umieszczając malarza w jego własnym obrazie. Nie ma drugiego podobnego przedstawienia i Sondheim otrzymał za *Niedzielę* nagrodę Pulitzera w kategorii dramatu. Współtwórcą spektaklu jest reżyser i autor libretta James Lapine¹.

George Seurat był artystą malarzem, który pochłonięty pasją twórczego działania zamknął w ramach obrazu nie tylko postaci odpoczywające na wyspie Grande Jatte, ale również samego siebie. Obsesja stworzenia oryginalnego, unikatowego dzieła i dążenie do doskonałości zawładnęła jego całym życiem. Studiował, pracował i żył niejako w swoim obrazie.

Twórcy musicalu dokonali zabiegu odwrócenia tej sytuacji i wydobyli z obrazu umieszczone na nim postacie oraz samego malarza. Reżyser teatralnie wyzwolił wszystkie elementy dzieła ożywiając przedstawiony świat. Widz może więc zobaczyć jak toczą się losy poszczególnych postaci, poznać je i jednocześnie dać im dalsze życie w swej wyobraźni.

¹ http://www.wyszogrodzki.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=414:niedziela-ktora-nie-ma-koca&catid=65:niedziela-w-parku-z-georgem&Itemid=107, 17.05.2017, godz. 19.26.

Zmysły nie ludzą, ale ludzi sąd.

Johann Wolfgang Goethe

Dotykanie widza

George, to artysta pochłonięty pasją tworzenia idealnego dzieła, w którym chciał zawrzeć nie tylko wizualny przekaz, ale również całą gamę doznań, towarzyszących uwiecznionej chwili. Artysta przestudiował w tym celu z zapałem naukowca księgi o barwach i kompozycji w malarstwie. Zajął się również eksperymentowaniem z optyką. Uczył się jak zwozić ludzkie oko za pomocą odpowiedniej kompozycji kolorowych punktów. Dążył do zamknięcia, zatrzymania w obrazie światła, cieni i barw.

Twórcy spektaklu z takim samym zapałem pragnęli odtworzyć wrażenia z owego popołudnia na wyspie Grande Jatte i przekazać je teatralnym widzom. Co więcej, rozszerzyli zakres oddziaływania na zmysły oraz sam temat dzieła. Zajęli się, prócz niedzielnego popołudnia, problemem artysty rozdartego pomiędzy tworzeniem i realnym życiem. Statyczny obraz wyspy przeciwstawili dynamice ludzkich namiętności, wypełniając przestrzeń teatralną muzyką, ruchem i kolorem.

Wielopoziomowy przekaz dotyka widza niemalże fizycznie. Nakładanie farby zobrazowane dźwiękiem potęguje i niesie emocje jakie towarzyszą malarzowi podczas aktu twórczego. Ekspresja, zmysłowość i pasja stają się udziałem widowni. Tym bardziej odczuwalny jest ból, gdy George musi ponieść konsekwencje swoich wyborów. Utrata bliższych i dalszych relacji, brak zrozumienia, odrzucenie staje się dla nas równie nie do zniesienia, co dla samego bohatera.

*Grande Jatte to odludna wyspa, na której las kołysze
Nieznana na kontynentach nadnaturalną ciszę
Na co dzień tylko słowiki i mrówek długie szeregi
Wyspę tę niepokoju wypełnioną po brzegi*

Ciszą oddechu trawy...

Marek Grechuta - *Cisza oddechu trawy*
(*Śpiewające obrazy*, 1981)

Dziwny sposób malowania

Niedzielne popołudnie na wyspie Grande Jatte jest obrazem, który zaskakuje i porusza. Na powierzchni sześciu metrów kwadratowych statyczne postaci bez rysów twarzy, zwierzęta i statki zdają się zastygłe, unieruchomione ciężkim, upalnym powietrzem, przesyconym światłem. Wyjątkowa technika nakładania farby na płótno potęguje wrażenie jasności i ciepła. Polega ona na umieszczeniu obok siebie maleńkich punktów kolorystycznych w różnych, przemyślanych kształtach i wielkościach. Umieszczone kontrastowo obok siebie wydobywają świetlistość barw w momencie zetknięcia z siatkówką ludzkiego oka.

Obraz Georga Seurata namalowany jest techniką puentylizmu. Początkowo niepochlebnie odbierany przez krytykę, obecnie uważany jest za jedno z arcydzieł malarza.

Seurat rozpoczął pracę nad *Niedzielnym popołudniem...* wiosną 1884 roku na wyspie La Grande Jatte, leżącej w pobliżu Asnières. Było to ówczesnie popularne miejsce wypoczynku mieszkańców Paryża. Początkowo tworzył niewielkie szkice na pudełkach od cygar, następnie przystąpił do tworzenia szczegółowych studiów. Potem dopiero zaczął malować. A do ukończonego już obrazu zdecydował się wprowadzić zmiany (prawdopodobnie po niepocholebnych uwagach Pissarra) i przerabiał go aż do wiosny 1886 roku.

Pierwsza wersja obrazu była namalowana techniką impresjonistyczną (z szerszymi niż w wersji ostatecznej pociągnięciami pędzla), w drugiej stosował już technikę, która później określona zostanie nazwą puentylizmu – pociągnięcia pędzla zastąpiły drobne, różnobarwne punkty i niewielkie kreski. Ponadto w wersji ostatecznej postaci pierwszoplanowe mają płynniejsze kontury, a na kolorystykę obrazu składa się więcej żywych barw (pomarańczy, żółci, zieleni). Aby uniknąć w procesie malowania problemów ze zmieniającym się natężeniem oświetlenia naturalnego, które zmieniałoby sposób odbioru nasycenia barw, Seurat pracował przy sztucznym oświetleniu.

Malując swój obraz Seurat użył nowego wówczas pigmentu – żółcieni cynkowej (chromianu cynku), najbardziej widocznej na jasnych fragmentach trawnika na obrazie, oraz mieszanki pigmentów pomarańczowego i niebieskiego. W miarę upływu czasu od namalowania dzieła, żółcień cynkowa pociemniała, nabierając odcienia brązu, co uwidoczniono się jeszcze za życia artysty².

Obraz *Niedzielne popołudnie na wyspie Grande Jatte* zakończył impresjonizm i zapoczątkował nowy nurt w sztuce – neoimpresjonizm. Dzieło przedstawia odpoczywających paryżan w sposób bardzo geometryczny z zastosowaniem zasad optyki i percepcji barw. Jego kompozycja jest zaplanowana i pomyślana w taki sposób by utrwalić to co ulotne, i wyeliminować to, co mogłoby być wrażeniowo nietrwałe.

Artysta konsekwentnie łączył w swej pracy naukę ze sztuką, niestety jego wiedza nie była wystarczająca. Farby traciły swoją intensywność a efekt ponadczasowości, do którego dążył okazał się nieosiągalny.

² https://pl.wikipedia.org/wiki/Niedzielne_popo%C5%82udnie_na_wyspie_Grande_Jatte, 17.05.2017, godz. 19.37.

*Na znak, George
Uśmiechaj się – o tak, George
To dzisiaj jest twój cyrk, George
Maszynę pokaż im, George
Postaraj się pozbierać...*

Niedziela w parku z Georgem

Światłochrom #7

Drugi akt *Niedzieli w parku z Georgem* przenosi widzów do współczesności. Jest rok 1984, a akcja odgrywa się w galerii sztuki, gdzie spotykają się przedstawiciele elity artystycznej. W centrum zainteresowania jest maszyna emitująca wiązki światła oraz ekscentryczny artysta – George, prawnuk kochanki i modelki Geoga Seurata – Dot. W tle pojawia się obraz *Niedzielne popołudnie na wyspie Grande Jatte* oraz wspomnienie jego autora przez Marie, babcię młodego Geoga.

W trakcie prezentacji światłochromu, który ma być hołdem dla wielkiego Geoga Seurata, następuje przerwa w dostawie prądu. Maszyna przestaje działać a współczesny George staje przed tym samymi problemami co jego pradziadek. Jego dzieło, choć wzbudza zainteresowanie i ogólny podziw, nie spełnia oczekiwań artysty. A rozczarowanie i poczucie niespełnienia a także utrata osobistego szczęścia, to koszty realizowania swojego marzenia.

Zarówno młodemu Georgowi jak i Georgowi Seuratowi przyświecała jedna idea, by oddać się wyznaczonej metodzie twórczej, która zapewni osiągnięcie ideału. Czy w ostateczności ponieśli oni porażkę? Nie stworzyli ideału, ale ich dzieła naznaczone ogromem pracy i poświęcenia wzbudzają zachwyt do dziś.

Spektakl polisensoryczny

Zadanie 1.

Zapisz jedno zdanie, które zostaje w Tobie po obejrzeniu spektaklu? Czy wiąże się ono z obrazem, kolorem, ruchem, dźwiękiem, muzyką?

Zadanie 2.

Wykonaj **test preferencji zmysłów czyli preferencji sensorycznych**³.

Przeczytaj kolejno pytania i zaznacz, które stwierdzenie opisuje Cię najlepiej, stawiając obok dwa plusy (++), jeżeli uznasz, że zdarza się to rzadziej, ale są przypadki, kiedy reagujesz w opisany sposób, postaw jeden plus (+). Przy każdym pytaniu wybierz jedną odpowiedź na dwa plusy i ewentualnie jedną na jeden plus.

START

1. Masz wolny czas i trzy opcje jego spędzenia co wybierzesz:

- a. oglądanie TV lub czytanie gazet, książek;
- b. słuchanie muzyki lub radia;
- c. spacer, rower, bieganie.

2. Za chwilę idziesz na ważne spotkanie, co najsilniej przykuwa Twoją uwagę:

- a. jak wyglądasz i czy na pewno dobrze wszystko do siebie pasuje;
- b. zastanawiasz się, co powiesz i powtarzasz to w myślach lub na głos;
- c. podskakujesz i „boksujesz w powietrzu”, aby rozładować zdenerwowanie.

³ Czesław Plewka, Małgorzata Taraszkiewicz. *Uczymy się uczyć*. Pedagogium, 2010.

3. Kiedy znajdziesz się w sytuacji silnego stresu, twoja pierwsza reakcja to:

- a. siadasz bez ruchu i milkniesz;
- b. zaczynasz głośno mówić, opowiadać, co się wydarzyło, a nawet krzyczeć;
- c. chodzisz tam i z powrotem, przesuwasz jakieś rzeczy, idziesz pobiegać.

4. Z filmu najłatwiej zapamiętujesz:

- a. plenery, krajobrazy, kreacje aktorów;
- b. muzykę, dialogi;
- c. sceny pełne działania, pościgi, walki.

5. Co najłatwiej zapamiętujesz:

- a. pamiętasz twarze, ale zapominasz imiona;
- b. pamiętasz imiona, słowa, cyfry;
- c. najlepiej pamiętasz rzeczy, które wykonałeś.

6. Czy twój pokój jest:

- a. czysty i posprzątany, zharmonizowany kolorystycznie;
- b. pełen muzyki;
- c. urządony tak, byś odczuwał wygodę, nie musi być posprzątany.

7. Czy w czasie rozmowy:

- a. nie lubisz mówić lub słuchać zbyt długo;
- b. słuchasz, ale raczej dużo mówisz;
- c. żywo gestykulujesz i chodzisz w czasie mówienia.

8. Gdy musisz siedzieć i na coś czekać, to:

- a. rozglądasz się dookoła, oglądasz rzeczy, czytasz wszystkie napisy wokół;
- b. mówisz do siebie lub rozmawiasz z innymi ludźmi;
- c. wierzysz się, obgryzasz paznokcie, przechadzasz tam i z powrotem.

9. Gdy czytasz, to:

- a. lubisz opisy przyrody, scenerii, wyobrażasz sobie wyraźnie sceny;
- b. lubisz dialogi, słyszysz jak bohaterowie mówią;
- c. wolisz akcję albo nie czytasz zbyt dużo.

10. Jaki rodzaj odzieży lubisz nosić:

- a. dobry krój i właściwe kolory;
- b. wcale o tym nie myślisz;
- c. luźne, wygodne, miłe w dotyku.

ODPOWIEDZI do TESTU

Odpowiedzi te są tylko krótkim wprowadzeniem i nie powinny być brane zbyt poważnie. Wszystkie pytania są tylko uogólnieniem i zawsze mogą być wyjątki.

Policz, ile masz odpowiedzi typu A, B i C.

Możesz uzyskać 10 podwójnych plusów (liczbę tych odpowiedzi pomnóż razy dwa), czyli maksymalnie 20 punktów. Możesz uzyskać 10 pojedynczych plusów, czyli maksymalnie 10 punktów. Wyniki wpisz do tabelki i zsumuj.

Liczba odpowiedzi typu:

A. – WZROKOWIEC preferencje wzrokowe	
B. – SŁUCHOWIEC preferencje słuchowe	
C. – KINESTYK preferencje kinestetyczne	

Polisensoryczne poznawanie świata – co to takiego?

To podstawowa reprezentacja zmysłowa – to inaczej cecha określająca dominujący u danej osoby rodzaj zmysłu, za pomocą którego poznaje świat.

Wyróżnia się trzy podstawowe modalności sensoryczne:

- **Wzrokowa** – wzrokowiec używa takich słów jak: widzieć, patrzeć, dostrzegać, przeoczyć, jasny, ciemny, kolorowy, świetlana perspektywa, cień wątpliwości.
- **Słuchowa** – słuchowiec używa takich słów jak: powiedzieć, szeptać, krzyczeć, szurać, dźwięczny, głuchy, śpiewny, co słyhać, nadawać na tej samej fali, prawdę mówiąc.
- **Czuciowa (kinestetyczna)** – kinestetyk używa takich słów jak: czuć, dotknąć, ogrzać, sparzyć, lekki, ciężki, szorstki, miękki, jak się czujesz, ostry język, ciężka ręka, poczuć się dotkniętym.

Upalne popołudnie

Przyjrzyj się uważnie obrazowi Seurata, a następnie przeczytaj tekst do obrazu *Niedzielne popołudnie na wyspie Grande Jatte*.

Georges Seurat, *Niedzielne popołudnie na wyspie Grande Jatte*, 1884-86 r., olej na płótnie, 200 x 300 cm, Art Institute, Chicago.

Tekst do obrazu *Niedzielne popołudnie na wyspie Grande Jatte*

Temat: wyspa, pod upalnym niebem o czwartej po południu, wzdłuż jej boków przemykają łodzie, niedzielny, ruchliwy, przypadkowy tłum cieszy się powietrzem wśród drzew; ze czterdzieści tych postaci zostało nakreślonych hieratycznym i oszczędnym rysunkiem, ujęte w sposób zwięzły, surowy, od tyłu, od przodu czy z profilu, siedzących pod kątem prostym, leżących horyzontalnie i stojących sztywno, jakby z jakiegoś modernizującego Puvisa. Atmosfera jest przejrzysta i dziwnie rozedrgana, powierzchnia zdaje się chwiać. Wrażenie to, odczuwalne również przed innymi obrazami tej skali, dałoby się być może wytłumaczyć teorią Dove'a: siatkówka, uprzedzona, że wydzielone snopy świetlne działają na nią, postrzega z wielką częstotliwością zarówno rozłożone elementy barwne, jak i ich wypadkową.

Zadanie 1.

Zastanów się jaka jest:

Kompozycja obrazu	
Kolorystyka	
Światłocień	
Ekspresja	
Jakie są Twoje wnioski ?	

Zadanie 2.

Malowidło – obraz wychodzący z obrazu.

Wyobraź sobie, że obraz Seurata jest częścią białej kartki. Spróbuj domalować resztę, tak jakbyś miał się stać twórcą dalszej części obrazu. W ten sposób malowidło rozrasta się na całą kartkę papieru.

Zadanie 3.

Tworzenie historii

Przyjrzyj się obrazowi ponownie. I opowiedz wymyśloną historię na podstawie obserwacji. Opowiedz o bohaterach z obrazu, kim są, co robią, co myślą, czują? W ten sposób powstaje bajka, opowieść.

Zadanie 4.

Wyszukiwanie skojarzeń

Z czym ci się kojarzy obraz Seurata?

Zadanie 5.

Osobisty obraz

Narysuj własny obraz.

Zadanie 6.

Obraz jako portret

Czy jest jakaś postać na obrazie, która Ciebie charakteryzuje? Uzasadnij swój wybór (odnieś się do kolorów, kształtów, form).

Cisza oddechu trawy

W 1981 roku w Polsce ukazała się płyta Marka Grechuty *Śpiewające obrazy*. Już sama jej koncepcja była nowatorska – zawierała piosenki inspirowane dziełami malarstwa, obrazami Van Gogha, Renoira, Degasa, Maneta, Modiglianiego, Wyspiańskiego. W galerii Grechuty znalazło się także *Niedzielne popołudnie na wyspie Grande Jatte*,

a piosenka, jaka wyrosła ze słynnego obrazu, nosi tytuł *Cisza oddechu trawy*.

Ciekawe, jak inaczej postrzegają Grande Jatte obaj współcześni artyści. Dla Sondheima jest to wyspa namiętności i splątanych relacji międzyludzkich, a jeżeli były na niej nawet ślady ciszy, to wyparł je skutecznie słowami i muzyką. Wyspa to dla niego byt dynamiczny, żywy – wyspa opowiada historie. Dla Grechuty obraz jest niemą klatką zatrzymaną w czasie i wypełnioną *Ciszą oddechu trawy, ciszą odległych żagli / Ciszą, której nie słychać, wszędzie tam, gdzie czas nagli / Dlatego tak uroczyście Grande Jatte się zaludnia / Ludźmi wystrojonymi na niedziel popołudnia*.

Zadania

1. Przeczytaj tekst piosenki Marka Grechuty lub wysłuchaj jej na kanale youtube.
2. Znajdź wszystkie słowa lub zwroty, które wprowadzają niepokój, zaburzają błogość klimatu niedzielnego popołudnia na wyspie.
3. Po przeczytaniu lub odsłuchaniu piosenki zamknij oczy i zastanów się czego jest więcej na tej wyspie: błogiego spokoju czy niepokoju. Jaki jest jej klimat?
4. Jak myślisz co najbardziej przyciąga ludzi na tę wyspę.
5. Czy po obejrzeniu spektaklu zmieni się Twój odbiór tego miejsca? Sprawdź!

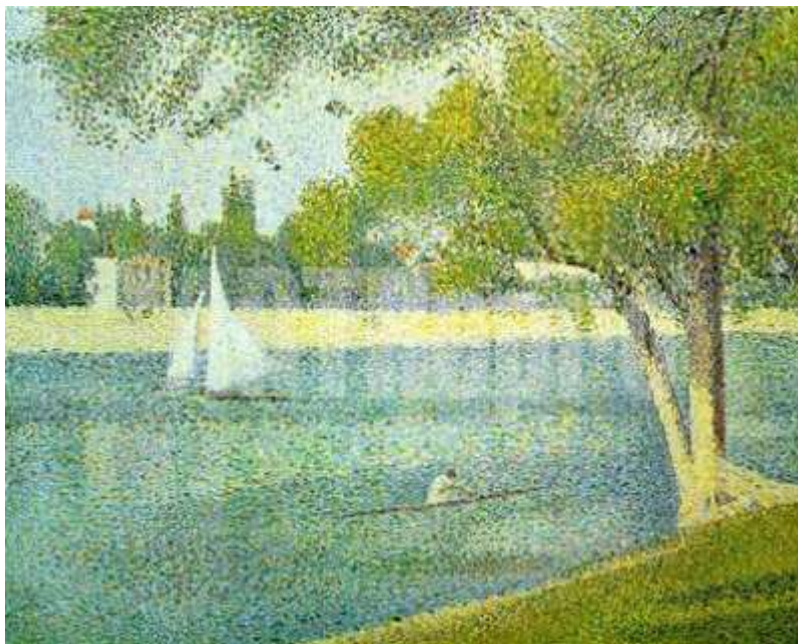
Marek Grechuta - Cisza oddechu trawy

Grande Jatte to odludna wyspa, na której las kołysze
Nieznaną na kontynentach nadnaturalną ciszę
Na co dzień tylko słowiki i mrówek długie szeregi
Wyspę tę niepokoju wypełnioną po brzegi

Ciszą oddechu trawy, ciszą odległych żagli
Ciszą, której nie słychać, wszędzie tam, gdzie czas nagli
Dlatego tak uroczyście Grande Jatte się zaludnia
Ludźmi wystrojonymi na niedziel popołudnia

Rodziny, dzieci, zwierzęta domowe i oswojone
Z hukiem, warkotem i stukiem płyną na ciszy stronę
Płyną w dni wolne od pracy na łodziach wynajętych
Na wyspę odludnych myśli, bo jej teren jest święty

Ciszą oddechu trawy, ciszą odległych żagli
Ciszą, której nie słychać, wszędzie tam, gdzie czas nagli
Dlatego tak uroczyście Grande Jatte się zaludnia
Ludźmi wystrojonymi na niedziel popołudnia

Na wyspie Grande Jatte

Zadania

Przyjrzyj się dokładnie dwóm wyżej przedstawionym obrazkom.

1. Co przykuwa wzrok wszystkich postaci z obrazu a co postaci ze zdjęcia?
2. Wymień wszystkie dźwięki, które prawdopodobnie można by usłyszeć w przedstawionej na obrazie/zdjęciu sytuacji.
3. Spróbuj opisać klimat panujący na obrazie i na zdjęciu. Jakie widzisz różnice?
4. Spróbuj odgadnąć myśli i uczucie jednej z postaci z obrazu. Czy jej przedstawiciel ze zdjęcia myśli i czuje podobnie?
5. Opisz miejsce, które znasz, gdzie byłeś i które mógłbyś zamknąć w formie obrazu tak, jak zrobił to Seurat.
6. Gdybyś mógł znaleźć się na wyspie Grande Jatte, to gdzie byś usiadł?

SŁOWNICZEK

Awangarda – termin stosowany obecnie w dwojakim znaczeniu: szerszym – na oznaczenie wszelkiej twórczości nowatorskiej, oraz węższym, które określa sztukę wsch. i środk. Europy. Awangarda jest bardziej postawą artystyczną czy też formacją, niż sztuką rozumianą w kategoriach stylistycznych, gdyż w ramach jej funkcjonowały obok siebie rozmaite gatunki artystyczne.

Barwa – doznanie zmysłu wzroku. W odniesieniu do malarstwa termin barwa stosuje się wymiennie z terminem kolor. Malarska teoria barw odbiega nieco od fizycznej; odróżnia się tu tylko trzy kolory podstawowe: czerwony, żółty i niebieski, które przez odpowiednie zmieszanie dać mogą wszystkie inne.

Dove Arthur Garfield – (1880-1946), amerykański malarz, rysownik i ilustrator; pionier sztuki abstrakcyjnej w USA. Uległ wpływom impresjonizmu. Jako pierwszy zaczął malować obrazy abstrakcyjne.

Dywizjonizm – metoda malarska zapoczątkowana przez impresjonizm, wykorzystująca odkrycia optyki. Dywizjonizm polegał na rozbiciu plamy koloru na zasadnicze barwy widma słonecznego, kładzione na płótnie drobnymi, nieregularnymi plamkami czystych farb, łączących się w oku widza w jednolite płaszczyzny barwne o dużej intensywności i świetlistości.

Dzieło sztuki – wyraża wizję artystyczną, jest wytworem pragnienia, ale i opowieścią o nim, jego wyrazem. Wszystkie jego składniki podporządkowane są celowi zasadniczemu, niejako opowiadają o psychicznym procesie.

Galeria – większa kolekcja dzieł sztuki istniejąca jako samodzielna instytucja lub stanowiąca osobny dział w większych muzeach; współcześnie nazwą galerii obejmuje się również pomieszczenia wystawowe połączone ze sprzedażą dzieł sztuki.

Grechuta Marek – (1945-2006) polski piosenkarz, poeta, kompozytor i malarz, z wykształcenia architekt. Interesował się również rzeźbą i filozofią. Uznawany za najważniejszego przedstawiciela polskiej poezji śpiewanej. W swych wykonaniach wykorzystywał również elementy rocka, jazz-rocka i rocka progresywnego, szczególnie w początkowym okresie twórczości.

Hieratyczny – styl właściwy uroczystemu rytuałowi, np. religijnemu; namaszczony, dostojny, pełen patosu (zwykle o dziełach sztuki).

Impresjonizm – kierunek w sztuce, przede wszystkim w malarstwie, rozwijający się głównie we Francji w latach 70. i 80. XIX w. Odchodząc od akademizmu i obiektywnego realizmu rozwinął zasadę pleneryzmu (malowania bezpośrednio z natury), a głównym jego celem stało się wrażeniowe, subiektywne, czysto

zmysłowe przekazanie widzenia rzeczywistości, uchwyconej w jej zmieniających się, ulotnych, zależnych od pory roku i dnia stanach. Lekkie, szkicowe nakładanie farb zacierające kontury i bryłowość przedmiotów, pozwalało na budowanie płaszczyzny obrazu wyłącznie kolorem i światłem, oddawanie przelotnych faz oświetlenia i ułamkowych momentów ruchu. Impresjonizm stosował kadrowanie motywów, silne skróty perspektywiczne, asymetryczność ujęcia.

Koło barw – graficzny model poglądowy służący do objaśniania zasad mieszania się i powstawania barw, mający postać koła, w którym wokół jego środka zgodnie z kierunkiem ruchu wskazówek zegara wrysowano widmo ciągłe światła białego.

Kompozycja – sposób powiązania poszczególnych elementów dzieła (np. linii, płaszczyzn, brył czy koloru), tak aby tworzyły całość zgodną z zamierzeniami twórcy.

Nagroda Pulitzera – coroczna amerykańska nagroda przyznawana za wybitne dokonania w dziedzinie dziennikarstwa, literatury pięknej i muzyki.

Neoimpresjonizm – kierunek w malarstwie francuskim końca XIX wieku, jego twórcą i głównym przedstawicielem był George Seurat. Neoimpresjoniści dążyli do zreformowania impresjonizmu przez nadanie mu dyscypliny kompozycyjnej i opracowanie uniwersalnej metody malarskiej w oparciu o podstawy naukowe.

Optyka – nauka o zjawiskach wzrokowych, dział fizyki – nauka o świetle, obejmuje zagadnienia wymagające uwzględnienia natury światła; optyka geometryczna obejmuje zagadnienia rozchodzenia się światła

Pigment – (barwnik) drobno sproszkowana substancja barwiąca o określonych właściwościach chemicznych, fizycznych a także kolorystycznych, rozpuszczalna w wodzie; pigmenty dzielimy na organiczne i nieorganiczne, naturalne i sztuczne, kryjące i laserunkowe, trwałe i nietrwałe.

Puentylizm – technika malarska polegająca na malowaniu drobnymi, regularnymi punktami czystej farby. Widziane z odpowiedniej odległości kolory mieszały się i łączyły w oku patrzącego, dając wrażenie jednolitej plamy barwnej o dużej świetlistości i intensywności.

Puvis de Chavannes Pierre Cécile – (1824-98); francuski malarz secesyjny, realizował monumentalne malarstwa ścienne o łagodnej kolorystyce i uproszczonym rysunku postaci na tle pejzażu.

Światłochrom – maszyna Rube`a Goldberga – przesadnie rozbudowane urządzenie lub seria mechanizmów działających na zasadzie domina, które w złożony sposób wykonują bardzo proste czynności. W mowie potocznej przerost formy nad treścią, czyli uzyskiwanie prostego rezultatu złożonymi metodami.

Światłocień – rozłożenie i wzajemne przenikanie się światła i cieni stosowane w rysunku, malarstwie i grafice w celu wydobycia efektu trójwymiarowości.

Wizja artystyczna – jest swoistym rodzajem pragnienia, które – w miarę stawania się – krystalizuje się w przedmiot, znajdując ujście w dziele sztuki. Różni się ona od marzenia tym, że nie wyklucza realizacji praktycznej, zakłada zaś – artystyczną.

Definicje i teksty opracowane zostały na podstawie:

- A. Sandauer, *Teoria i historia. Pisma o sztuce*, Kraków 1973;
- C. Plewka, M. Taraszkiewicz, *Uczymy się uczyć*, Pedagogium, 2010;
- *Słownik Sztuki*, S. Ząbczyńska (red.), Kraków 2008;
- *Słownik sztuki francuskiej*, A. Dulewicz, Warszawa 1981;
- *Słownik terminologiczny sztuk pięknych*, K. Kubalska-Sulkiewicz, M. Bielska-Łach, A. Manteuffel-Szarota (red.), Warszawa 1996;
- *Encyklopedia Gazety Wyborczej*;
- W. Król (red.), *Georges Seurat. Wielcy malarze. Ich życie, inspiracje i dzieło*, Nr 11; Eaglemoss Polska;
- *Wikipedia*;

*Johann Wolfgang von Goethe,
koło kolorów*

Niedziela w parku z Georgem

muzyka i słowa piosenek: Stephen
Sondheim

libretto: James Lapine

oryginalna reżyseria broadwayowska:
James Lapine

oryginalna produkcja broadwayowska: The
Shubert Organization & Emanuel
Azenberg, we współpracy z Playwrights
Horizon, Inc. New York, która jako
pierwsza wyprodukowała SUNDAY IN THE
PARK WITH GEORGE w 1983 roku

przekład: *Daniel Wyszogrodzki, Agata
Wyszogrodzka*

reżyseria: *Andrzej Bubień*

choreografia: *Jarosław Staniek*

scenografia: *Anita Bojarska*

kierownictwo muzyczne: *Jerzy
Jarosik, Mateusz Walach*

kierownictwo wokalne: *Ewa Zug*

animacje: *Maria Porzyc*

reżyseria światła: *Bogumił Palewicz*

reżyseria dźwięku: *Włodzimierz Kowalczyk*

asystent scenografa: *Magdalena Wiluś*

asystent reżysera: *Estera Sławińska-
Dziurosz*

asystent choreografa: *Natalia Gajewska*

korepetytorzy: *Lena Minkacz, Radosław
Michalik*

inspicjent: *Beata Jabłońska-Rakoczy*

rekwizytorzy: *Katarzyna Grad, Krzysztof
Szreter*

OBSADA:

GEORGES (w akcie II GEORGE) – *Kamil Franczak*
DOT (w akcie II MARIE, babka George'a) – *Wioletta Białk*
STARA DAMA (w akcie II BLAIR DANIELS, krytyk sztuki) – *Maria Meyer*
SIOSTRA, PIEŁĘGNIARKA STAREJ DAMY (w akcie II HARRIET PAWLING, mecenaska sztuki) – *Estera Sławińska-Dziurosz*
JULES, INNY ARTYSTA MALARZ (w akcie II BOB GREENBERG, dyrektor muzeum) – *Kamil Baron*
YVONNE, ŻONA JULESA (w akcie II NAOMI EISEN, kompozytorka) – *Katarzyna Hołub*
LOUISE - *Amelia Lewandowska* (gościnnie - obsada dziecięca)
CELESTA I (w akcie II KELNERKA) – *Aleksandra Dyjas*
CELESTA II (w akcie II ELAINE, była żona George'a) – *Anna Surma*
FRANZ (w akcie II DENNIS, technik) – *Piotr Brodziński*
FRIEDA (w akcie II BETTY, aktorka) – *Wioleta Malchar-Moś / Joanna Możdżan*
ŻOŁNIERZ (w akcie II ALEX, artysta) – *Jarosław Czarnecki*
KOMPAN – *Rostyslav Tkachuk*
LOUIS, piekarz (w akcie II BILLY WEBSTER, przyjaciel HARRIET) – *Jacek Pacholski*
PRZEWOŹNIK (w akcie II CHARLES REDMOND, wizytujący kustosz) – *Mirosław Książek*
AMERYKANKA (w akcie II MODELKA) – *Marta Tadla*
AMERYKANIN (w akcie II LEE RANDOLPH, rzecznik muzeum) – *Adam Szymura*

oraz *Oliwia Kindla, Rafał Gajewski, Andrzej Lichosyt* i zespół baletowy w składzie:

Barbara Ducka, Natalia Gajewska (gościnnie), *Aleksandra Karch, Edyta Krawczyk, Zuzanna Marszał, Katarzyna Osuch, Weronika Ratajczak, Joanna Rynkiewicz, Agnieszka Saletra, Weronika Zięba, Sebastian Chwastecki, Krzysztof Czubaszek, Paweł Majewski, Łukasz Marczyński, Sebastian Sosna, Karol Zdańkowski*

orkiestra Teatru Rozrywki w składzie:

Daniel Ruttar – fortepian
Remigiusz Bonk – instrumenty klawiszowe
Lena Minkacz / Radosław Michalik – instrumenty klawiszowe – harfa
Janusz Berezowski – kontrabas
Bartłomiej Herman – perkusja, instrumenty perkusyjne
Łukasz Srokowski – instrumenty perkusyjne
Agata Brachman-Szymczyk – flet, flet piccolo
Olgiert Komorowski – klarnet, klarnet basowy
Klaudiusz Sowa / Sabina Klyta-Szubert / Adam Stachula – obój, róg angielski
Jarosław Bothur – saksofon altowy, klarnet
Kamil Kułach – saksofon sopranowy, flet
Marek Kuc / Grzegorz Ziola – waltornia
Jacek Gros – I skrzypce
Małgorzata Liszak – II skrzypce
Joanna Mizera-Zalejska – altówka
Ewa Wieczorek-Baran – wiolonczela

dyrygują: *Mateusz Walach / Jerzy Jarosik*

polska prapremiera: 15 listopada 2014

czas trwania: 170 minut z 1 przerwą

OPRACOWANIE PRZEWODNIKA:

ROM-E „Metis” Katowice: Magdalena Wieczorek
oraz Teatr Rozrywki: Magdalena Skorupa, Jolanta Król

Autor zdjęć: Tomasz Zakrzewski

TEATR

ROZRYWKI